

TEXTILGÉPKEZELŐ

SZAKMAISMERTETŐ INFORMÁCIÓS MAPPA

Humán erőforrás-fejlesztési Operatív Program
(HEFOP) 1.2 intézkedés

„Az Állami Foglalkoztatási Szolgálat fejlesztése”

TEXTILGÉPKEZELŐ

Feladatok és tevékenységek

A dédnagyanyák rokkái iránt ma ismét megnőtt a kereslet a régiségkereskedőknél, de általában csak, mint dísz tárgy iránt. A gyakorlatban ezeken a régi kézi eszközökön már rég nem dolgoznak, mivel kimentek a divatból. Ebből a kézimunkából azonban egy modern, technikailag fejlett ipari szakma alakult ki. A fonás szakembere napjainkban a fonodai textilgépező. Ugyanakkor az egyes feldolgozási folyamatok, melyek ahhoz szükségesek, hogy a gyapotból, ami a szántóföldeken terem, vagy a juhok gyapjából fonalat fonjanak, egyáltalán nem változtak. Most is szükség van az ősgyapjú tisztítására, fellazítására, szálására, mielőtt belőle a legkülönbözőbb célra a legkülönbözőbb tulajdonságú fonalakat fonnának. A különbség csak annyi, hogy manapság minden egyes feldolgozási folyamat számára egy gép áll rendelkezésre, ami azután automatikusan minden szükséges műveletet elvégez, ha helyesen van beállítva. A fonodai textilgépező éppen az egyik szálajtáról a másikra való váltáskor biztosítja a gépek helyes beállítását, mindig a fonal tulajdonságainak megfelelően (vastagság, erősség, hosszúság).

Mivel a textilgépező alapjaiban ismeri a fonás technikáját, ért az elektronikához és a mechanikához, ezért azt is tudja, hogy mitől „rakoncátlankodik” egy gép, megtalálja a hiba okát és képes azt elhárítani. Hogy mindez ne történjen túl gyakran, rendszeresen ellenőrzi a kritikus helyeket, kicseréli a kopott alkatrészeket, még mielőtt meghibásodnának és használhatatlanná tennék az alapanyagokat, vagy leállítanák a termelést.

Az üzemben gyapotból és szintetikus szálakból állítanak elő fonalat. Ahhoz, hogy az alapanyagból kész fonal legyen, számos munkafolyamat elvégzésére van szükség. Minden munkafolyamatot más technikai berendezéssel és géppel végeznek. A szálaktól a fonalig egy hosszú gyártási folyamat megy végbe. A természetes szálakat, legelőször is a gyapotot, mindenképp tisztítani, vagy a gyapjú esetében mosni kell. A tisztítógépek eltávolítják a növényi maradványokat és más idegen anyagokat, melyek zavarják a gyártási folyamatot és csökkentenék a fonal minőségét. A tisztítási folyamat során egy szálkeveréket kapunk.

Ezután következik a kártolás. Kártológépnek hívják azt a gépet, amelyek a szálpelyheket szálakká lazítják fel. Ugyanakkor a kártolás során a még megmaradt szennyeződések

(serkék, csomók, levél- és termés maradványok, stb.) is eltávolítják. Ezt olyan hengerek és dobok segítségével érik el, amelyeken sok kis kampó található. A folyamat végén egy laza, egymás melletti szálakból álló képződmény alakul ki. Ezt azután egy tincsszerű köteggé alakítják. Ebben a kötegben a szálak már nem keresztül-kasul állnak.

A textilgépkezelő által gondozott gépek száma, amelyekre körútjai során felügyelnie kell, elérheti akár a tizenkettőt is. A hosszú sorban felállított gépek üzemzavarait az ellenőrző lámpák mutatják. Ezen kívül arra is ügyelnie kell, hogy a körfonógépeknek van-e elegendő elő-fonal formájában odakészített nyersanyaguk, valamint arra, hogy a fonallal megtelt hüvelyeket üresekkel cserélje ki.

Egy további munkafolyamat során a fonalat átcsévélik, hogy nagyobb fonaltestet nyerjenek. Ezzel kapcsolatos az egyidejű *elektronikus fonaltisztítás is*, aminek az a célja, hogy a feldolgozás további szakaszai során a költséges fonalszakadásokat megelőzze.

A cérnák előállítása céljából az átcsévélt fonalat egyszer vagy kétszer *a cérnagyártó gépen* feldolgozva *cérnává alakítják*.

A textilgépkezelők előkészítik a gépeket, ha egy más szálféleségből kell fonalat fonni, ugyanakkor felelnek a gépek karbantartásáért és javításáért.

Ez azt jelenti, hogy a fonógépek és berendezések előkészítése és beállítása során átszereli és beállítja a fonógépeket, fonást előkészítő gépeket és munkaelemeit a feldolgozandó nyersanyagtól és a fonóeljárástól függően. Ilyen esetek például, amikor a megrendelt munkától függően változtatják a fonalfajtát, változtatják az alapanyagot vagy az alapanyag összetételét.

A próbaüzemeltetés segítségével ellenőrzi a gépek beállítását azáltal, hogy megnézi az így termelt fonalféleséget. A végkapcsoló segítségével kontrollálja a berendezéseket.

A textilgép kezelő közreműködik a régi gépek leszerelésénél, valamint az új gépek beállításánál: a szállító cég szerelői által végzett felszerelésnél törekszik arra, hogy az új berendezés felépítését, sajátosságait és működését minél jobban megismerje. A beállítás után átadja a gépet a mindenkor illetékes textilgépkezelőnek, hogy az a gépet tovább felügyelje és kezelje. Esetenként röviden elmagyarázza a beállítást és felhívja a figyelmet a beállított program bizonyos sajátosságaira.

Fontos feladatai közé tartozik a fonógépek és berendezések karbantartása, az üzemzavarok elhárítása. Így például a gépek és berendezések gondos karbantartása, például kenés, tisztítás, valamint a munkaelemek és a gyorsan kopó alkatrészek előírásnak megfelelő ellenőrzése.

Feladatai közé tartozik a gépalkatrészek beszerelése, a gépek átszerelése, valamint esetenként az átszereléshez szükséges alkatrészek előállítását vázlat alapján.

A munkaszervezés szempontjából nagyon fontos a szerszámok és a tisztító-felszerelések szakszerű gondozása és karbantartása. A folyamatos és zavartalan üzemeltetés érdekében gondoskodik arról, hogy kielégítő mennyiségű pótalkatrész álljon rendelkezésre azáltal, hogy a cserealkatrész- és kenőanyagot, valamint tisztítószerrendeléseit idejében elküldi.

Az üzemeltetés és munkavédelem során fokozottan figyeli a baleset megelőzési-, munkavédelmi- és más biztonsági szabályok betartásának ellenőrzését. Vigyáz arra, hogy a gépekre előírás szerint szereljük fel a védőberendezéseket; segít a speciális védőberendezések kifejlesztésében, felszerelésében, esetenként elkészíti a tervezett berendezés vázlatát. Saját nyugodt, szakszerű viselkedésével hozzájárul a félreértések és a veszélyek forrásainak felismeréséhez és kiküszöböléséhez.

A munkatársait is arra ösztönzi, hogy tartsák be a munkavédelmi és biztonsági szabályokat, esetenként tájékoztat a különleges veszélyforrásokról és a baleseteknél esedékes első intézkedésekről. Vigyáz arra, hogy a biztonsági előírásokat és a tűzvédelmi szabályokat tartalmazó feliratok jól látható helyen legyenek kifüggesztve, gondoskodik arról, hogy a gépekre felhelyezett figyelmeztető feliratok mindig jól olvashatók legyenek.

Munkaeszközök, szerszámok, alapanyagok

A szövet gyártásához legelőször is fonalakra van szükség. A fonalak szálakból állnak. A fonodákban nyersanyagokat alakítanak át és dolgoznak fel fonallá.

A textil alapanyagok nagy bálákba préselt szálpelyhek formájában érkeznek a gyárba. De a szálak nem mind egyformák. Egyikük talán egy amerikai vagy afrikai gyapotföldön termett, a másik talán egy ausztráliai juhfarmról érkezett ősgyapjú, végül a harmadik lehet,

hogy egy európai vegyi üzemből került ide. Tehát három teljesen különböző szálféleség létezik - növényi, állati és vegyi szálak - melyeket a fonodákban dolgoznak fel.

A különböző típusú fonalak és cérnák feldolgozásához nagyon változatos szerszámokat, gépeket és gépalkatrészeket használnak. Ilyen szerszámok például: villás kulcsok, csőkulcsok, csapkulcsok, csavarhúzó (hasítékos és csillagcsavarok részére), kalapácsok, fogók (lapos és kombinált fogók), reszelők, stb.

A gépek és gépalkatrészek közül megemlítenénk a következőket: fűrőgépek, marógépek, csiszológépek, mérőműszerek, centírozó műszerek, mérő kaliberek, orsók, csavarok, sasszegek, rögzítő szegek, rugók, hajtószíjak, golyóscsapágyak, fogaskerekek, stb.

A fonás előkészítéséhez a következő gépek és készülékek szükségesek: keverőkamra, tisztító, kártoló, farkasológép, gerebengép, nyújtó, fésülőgép, köteggombolyító, előfonógép, stb.

A finomfonodában megint másfajta gépeket használnak, mint pl.: körfonógép, open-end fonógép.

A fonalkidolgozás csévlő automata, csévlő gép, cérnagép, stb. segítségével valósul meg. A további munka során különböző vegyszereket használnak a zsírozáshoz, valamint egyéb antisztatikus anyagokat, talkumot, tisztító benzint, kenőanyagokat.

A munkahelyet, munkakörülményeket tekintve, ha ellátogatnátok egy textilüzemben az első, ami megfigyelhető az az, hogy zárt, részben fűtött termekben dolgoznak, sokféle gép és gépsorok között. Az itt folyó tevékenység a könnyűtől a közepesen nehézig terjedő munka, melyet túlnyomórészt állva és járva kell végezni. A por és zaj miatt nagy a szervezet egészségügyi igénybevétele. Túlnyomórészt egyéni munka, szinte teljesen üres gépcsarnokokban.

Váltott műszakokban, legtöbbször három vagy négy műszakban kell dolgozni.

Megjegyzés: Nők részére tilos az éjszakai munka.

Kapcsolat

Az üzemen belül a következőkkel tart kapcsolatot: textilgép szerelőkkel, más textilgépkezelőkkel, betanított munkásokkal, akik kiegészítő munkát végeznek, tanulókkal, gyakorlatozókkal, előmunkásokkal, mesterekkel, technikusokkal, mérnökökkel.

Az üzemen kívül a következőkkel találkozik:

- ◆ szerelő szakemberekkel (új gépek felszerelésekor, régi gépek leszerelésekor), főszerelőkkel,
- ◆ ügyfélszolgálati felügyelőkkel.

Egyes esetekben:

- ◆ a textilgépek előállítóinak munkatársaival.

Követelmények

Fizikai megterhelés:

- ◆ könnyű testi munka,
- ◆ munkavégzés állva és időnként ülve,
- ◆ időnként kényszertesttartásban kell dolgozni (pl. hajolva),
- ◆ a munkavégzés az üzem- és szerelőcsarnokokban folyik,
- ◆ tartós mesterséges megvilágítás,
- ◆ zajártalom,
- ◆ a bőrt megterheli a zsírokkal, olajokkal, kenőanyagokkal és allergiát kiváltó anyagokkal való érintkezés (növényi, állati és ásványi, valamint műanyag szálak pora izgathatja a bőrt).

Lényeges testi alkalmassági feltételek:

- ◆ a gerincoszlop, a karok és a lábak kielégítő működőképessége,
- ◆ mindkét kézzel végzendő munkához szükséges kézügyesség,
- ◆ alkalmasság a finom- és precíziós munkára,
- ◆ megfelelő színlátás,
- ◆ mélységmegállapító képesség,
- ◆ normális hallóképesség (szükséges a gépzaj megfigyeléséhez),

- ◆ ellenálló bőr.

Pszichikai jellemzők

Szükséges:

- ◆ állandó szinten tartható összpontosító képesség, kielégítő figyelőképesség, kielégítő reakcióképesség (szükséges ahhoz, hogy felismerje a gép működésének zavarait),
- ◆ pontos, gondos munkavégzés, felelősségérzet (nagy értékű gépekkel dolgozik),
- ◆ türelem (szükséges a meghibásodások okának felderítéséhez),
- ◆ egyéni munkavégző képesség.

Képességek

Szükséges:

- ◆ átlagos térbeli képzelőtehetség (például szükséges a gépek tervrajzának olvasásához) és a mechanikai-technikai tudás (szükséges a gépek beszereléséhez és beállításához),
- ◆ átlagos logikai következtető gondolkodás (szükséges a meghibásodások rendszeres felderítéséhez),
- ◆ átlagos megfigyelőképesség és megfigyelő gyorsaság (szükséges a gépek működésének felügyeletéhez és a termékek vizsgálatához),
- ◆ átlagos kezűgyesség.

Érdeklődés, egyéb tulajdonságok

Előnyős:

- ◆ gépek, szerszámok, tárgyak iránti érdeklődés,
- ◆ kézműves-technikai munkák iránti vonzalom (beszerelés, karbantartás és gépjavítás),
- ◆ hajlam a textilanyagokkal való munkára és érdeklődés az ezzel kapcsolatos termelési eljárások iránt,
- ◆ a technikai-mechanikai folyamatok és az elektronika/elektrotechnika iránti érdeklődés.

Inkább hátrányos:

- ◆ idegenkedés a gépekkel való munkától és a gépek által okozott zajtól.

A szakemberek megállapították, hogy 17 kiválasztott érdeklődési kör közül a textilgépező szakmában az alábbiak különösen fontosak ahhoz, hogy valaki meg legyen elégedve a szakmájával:

Szabadban végzett munka	Növényekkel, állatokkal foglalkozni	Emberrel közösen dolgozni	Testrel erő felhozása	Formákkal, vonalakkal végzett munka	Kezrel erővel, szerszámokkal végzett munka	Technikai feladatokkal	Íródtásban dolgozni	Emberrel együtt segíteni	Elérni, valósítani	Tiszta környezetben dolgozni	Gépekkel összeszerelni és javítani	Automata gépekkel dolgozni	Fémekkel dolgozni	Elektronikus készülékekkel dolgozni	Építési-beruházási munkák	Laboratóriumokban dolgozni
				X	X					X	X		X			

Szakképzés

A **szakképzést** tekintve iskolázottsági előfeltételként szakirányú szakmunkás végzettség szükséges, mely a különböző szakmunkás képző intézményekben sajátítható el.

Az iskolarendszerű képzés időtartama 2 - 3 év, az iskola típustól függően.

A szakmával kapcsolatos további információk részletesen a Nemzeti Szakképzési és Felnőttképzési Intézet: www.nive.hu honlapján található, Szakképzési dokumentumok címszó alatt.

Szakmai gyakorlat és szakmai továbbképzés az Európai Unióban

Az alábbi honlapon különböző nemzeti és nemzetközi oktatási-képzési pályázati programok találhatóak. Így többek között az Európai Bizottság Socrates oktatási, és

Leonardo da Vinci szakképzési programjai, valamint a felsőoktatásban résztvevők közép-európai CEEPUS programja.

A honlap információt nyújt a felsőoktatási rendszereket támogató Tempus III. és az Erasmus Mundus programokról, valamint az Európai Unió Kutatási és Technológiafejlesztési Keretprogramjának lehetőségeiről.

Elérhetőség: www.tka.hu

Kereseti lehetőségek:

Az egyes foglalkozások átlagkereseti statisztikáját – több évre visszamenőleg – az Állami Foglalkoztatási Szolgálat honlapján teszi közzé, a Statisztika menüpontban (egyéni bérek és keresetek statisztikája).

Elérhetőség: www.afsz.hu

Elhelyezkedési lehetőségekről tájékozódhat az Állami Foglalkoztatási Szolgálat kirendeltségein, a www.afsz.hu internetes elérhetőségen, vagy mobiltelefonon a <http://wap.afsz.hu> linken.

A textilgépezelő, kötő foglalkozást bemutató **pályaismertető film** elérhető az Állami Foglalkoztatási Szolgálat www.afsz.hu, valamint a Nemzeti Pályainformációs Központ www.npk.hu, továbbá az e-pálya www.epalya.hu internetes elérhetőségeken.

Kiadja: Foglalkoztatási és Szociális Hivatal

Felelős kiadó: Pirisi Károly főigazgató

Készült 1999-ben. Aktualizálva 2008-ban az Európai Unió és a Magyar Állam társfinanszírozásával.

A jelen dokumentum tartalma nem feltétlenül tükrözi az Európai Bizottság a tárgyra vonatkozó hivatalos véleményét.